

Miroslaw Skarzyński¹Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

Carl Phillip Gottlieb von Clausewitz – o logistyce

Carl Phillip Gottlieb von Clausewitz
Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Clausewitz.jpg>.

George Cyrus Thorpe w swoim opracowaniu *Czysta logistyka. Nauka o przygotowaniu wojny* rozpatruje problematykę logistyki, opierając się na rozważaniach Clausewitza². Wobec tego, nieodzowne jest poznanie poglądów na logistykę tego pruskiego teoretyka wojny, generała i pisarza.

Kariera generała C. P. G. von Clausewitza

Carl Phillip Gottlieb von Clausewitz urodził się 1 czerwca 1780 roku w rodzinie zbieđniałej pruskiej szlachty w Burgu koło Magdeburga. W wieku 12 lat, jako kadet, wstąpił do armii pruskiej. W latach 1793-1794 brał udział w wojnie z Francją. W ciągu następnych pięciu lat wypełniał obowiązki garnizonowe. W 1804 roku ukończył z najwyższym wynikiem szkołę dla młodych oficerów w Berlinie, w nagrodę otrzymując stanowisko adiutanta młodego księcia Augusta. Po klęsce Prus w wojnie z Francją, trafił do niewoli. Po powrocie z internowania w 1808 roku, wziął udział w reorganizacji armii pruskiej. W 1810 roku został mianowany profesorem akademii wojskowej, odpowiedzialnym również za edukację wojskową następcy tronu, a także ożenił się z hrabiną Marie von Brühl.

C. P. G. von Clausewitz nie zaakceptował współpracy militarnej Prus i Francji, porzucił armię pruską i wstąpił do armii rosyjskiej. Uczestniczył w bitwie pod Borodino. Po powrocie do Berlina, przywrócony został do stopnia pułkownika. Był ranny w bitwie pod Lützen, gdzie dowodził atakiem kawalerii. Podczas kampanii w 1815 roku Clausewitz był szefem sztabu III Pruskiego Korpusu, który między innymi uniemożliwił połączenie sił francuskich pod Waterloo. W latach 1816 – 1818 pełnił obowiązki w sztabie w Koblencku. W 1818 roku otrzymał awans na stopień generała majora i stanowisko dyrektora akademii wojskowej (Allgemeine Kriegsschule) w Berlinie. Wówczas powstają jego najważniejsze prace teoretyczne. Od 1830 roku pełnił obowiązki w Prusach Wschodnich, a następnie organizował kordon sanitarny w celu zatrzymania rozprzestrzeniania się epidemii cholery. Na pozór zdrów, wrócił do Wrocławia, jednak wkrótce zmarł na chorobę 16 listopada 1831 roku.

Poglądy na logistykę C. P. G. von Clausewitza

Clausewitz za życia nie publikował swoich rozważań. Dopiero po śmierci, w latach 1832 – 1834, jego prace wydała żona³. Generał twierdził, że oprócz strategii i taktyki występują liczne działania podporządkowane wojnie, lecz od niej

odmienne, które odnoszą się do „utrzymania sił zbrojnych”. Charakter tych działań w aspekcie walki może być:

1. bezpośredni – dotyczy organizacji sił zbrojnych (przemarsze, obozy i koszary),
2. pośredni – należy do sfery zaopatrzenia (zaprowiantowanie, opieka nad rannymi, dostawy oraz naprawa broni i sprzętu)⁴.

Problematykę „utrzymania sił zbrojnych” rozpatrywał poprzez pryzmat bazy operacyjnej i linii połączeń. Jego zdaniem, bazę operacyjną wojska tworzą: zaplecze, składy zaopatrzenia i zasoby miejscowe. Uzależnienie armii od bazy operacyjnej wzrasta wraz z jej rozbudową i zwiększeniem potrzeb materiałowych. Potrzeby wojska podzielił na dwie kategorie: pospolite (środki zaopatrzenia) i specyficzne (ludzie, broń, amunicja). Clausewitz twierdził, że wojsko jest uzależnione od zaopatrzenia, ponieważ to ono warunkuje jego działania i dlatego muszą być tworzone składy materiałowe. Jeżeli w składach zgromadzone są zapasy i łączą je z wojskami odpowiednie drogi dojazdowe, wówczas armia jest zdolna do aktywnych działań bojowych. Generał podkreślał, że linie połączeń – drogi – spajają bazę z armią. Odgrywają one podwójną rolę – służą dla ustawicznego zaspokojenia potrzeb wojska, a zarazem są wykorzystywane w razie odwrotu. Te „kanały życiowe” nie mogą być zbyt długie, niedogodne i nieciągłe. Przy ocenie wartości dróg należy brać pod uwagę: ich liczbę, długość, położenie, stan, użyteczność, bezpieczeństwo. Dla wojska najważniejszymi liniami połączeń są drogi, przy których rozlokowano składy i szpitale, dlatego wyznaczani są komendanci etapów i rozmieszczane posterunki. Skróceniu czasu dostaw zaopatrzenia do wojsk i zabezpieczenia długich linii połączeń ma służyć dyscyplina, sprawna policja, pilna naprawa dróg. Działania te poprawiają przepustowość dróg, niestety nie rozwiązują wszelkich problemów⁵.

Clausewitz nie utożsamiał przedsięwzięć z zakresu zaopatrzenia i administracji z działaniami wojennymi. Choć nie używał pojęcia logistyka, to pisząc o konieczności gromadzenia zapasów w składach rozlokowanych w pobliżu dróg, połączył ogniwa magazynowania i transportu w jeden łańcuch. Zwrócił uwagę na przestrzenne rozmieszczenie rozpatrywanego łańcucha i przedstawił rozwiązania usprawniające jego funkcjonowanie, które są nadal aktualne.

¹ Dr hab. M. Skarzyński jest pracownikiem Instytutu Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu (przyp. red.).

² G. C. Thorpe's, *Pure Logistics. The science of war preparation* with an Introduction by S. L. Falk, NDU Press, Washington 1986, s. 9-10.

³ http://pl.wikipedia.org/wiki/Carl_von_Clausewitz; http://huby.seo.pl/02_mapa_najciekawsze_miejsca/clausewitz_tz/clausewitz.htm.

⁴ C. von Clausewitz, *O naturze wojny*, Jirafa Roja, Warszawa 2007, s. 55-57.

⁵ C. von Clausewitz, *O wojnie*, K. 1-5, MON, Warszawa 1958, s. 85-89, 93-94, 296-304.